

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

דף סד.

תוכן עניינים

- 2.....הלכתא למשיחא
- א. בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת. 2.....
- ב. היו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושה שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה חייב כחושה ואח"כ שמינה פטור ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט 3.....
- ג. נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיין מהו בתר מחשבתו אזלינן וגברא לאיסורא קא מיכוין או דלמא בתר מעשיו אזלינן 4.....
- 5.....הלכה למעשה
- ד. שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה דגים ותינוק ... אמר פטור זיל בתר מעשיו 5.....
- ה. חולה שאמדהו לגרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת פטורין אפילו בזה אחר זה אפילו קדם והבריא בראשונה 6.....
- ו. שאמדהו לשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין ושליש בעוקץ אחת ... שלש מייתנין דקא ממעטא קצירה 7.....
- 9.....הלכתא למשיחא
- ז. מצות העומר להביא מן הקרוב לא ביכר הקרוב לירושלים מביאין אותו מכל מקום מעשה שבא העומר מגנות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר ... משום כרמל 9
- 10.....הלכה למעשה
- ח. דאין מעבירין על המצות 10.....
- ט. ארור שיגדל חזיר 13.....
- י. וארור שילמד בנו חכמת יוונית 14.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

הלכתא למשיחא

א. בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת

עדים שראו¹ את החדש הרי אלו הולכין לבית דין להעיד ואפילו היה שבת², שנאמר (ויקרא כג פסוק ד) **אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם וְכָל מְקוֹם שְׁנֵאמַר מוֹעֵד דוּחָה אֵת הַשַּׁבָּת, לְפִיכֹךְ³ אֵין מַחְלִילִין אֵלָא עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן וְעַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׂרֵי בְּלִבְד מִפְּנֵי תִקְנַת הַמוֹעֲדוֹת⁴, וּבִזְמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם מַחְלִילִין עַל כּוֹלֵן מִפְּנֵי קִרְבָּן מוֹסֵף שֶׁבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא דוּחָה אֵת הַשַּׁבָּת.**

ואפילו⁵ שראו שהלבנה גדולה וברורה ומסתמא ראוה גם בירושלים וא"צ לחלל השבת בשביל זה שנראה לכל, לא יאמרו כשם שראינוהו אנתנו ראוהו אחרים ואין אנו צריכין לחלל את השבת אלא כל מי שיראה החדש ויהיה ראוי להעיד ויהיה בינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד. ואפי' כבר עברו כמה זוגות עדים אעפ"כ יש גם להאחרים לחלל שבת וללכת ואין לעכבם שמא לא ירצו ללכת פעם אחרת⁶.

¹ רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ג הלכה ב

² והן יוצאין אפי' חוץ לי"ב מיל שהוא מה"ת לפ"ד רבנו ברפכ"ז משבת וכ"ש חוץ לאלפים אמה וגם להסוברים דגם חוץ לי"ב מיל מדרבנן מ"מ קמ"ל דמותר להוציא מזונות וכלי זיין אם צריך אפי' מרה"י לרה"ר או להעביר ברה"ר שהוא מה"ת וכן ליתנם ע"ג החמור דהוי מחמור

³ לדעת רש"י ותוס' בר"ה כ"א ב' וריטב"א ותוס' הרא"ש שם שמה"ת דוחה שבת כל ראשי חדשים דכל ר"ח איקרי מועד דכתיב קרא עלי מועד ואר"ח קאי רק ריב"ז תיקן לאחר החורבן שלא ידחו שבת רק על ניסן ותשרי כיון שאין היום קרבן ר"ח אבל בחי' הר"ן שם דריב"ז דרש דמדאורייתא אין דוחה אלא בזמן שיש קרבן דמועדו דר"ח אקרבן קאי אבל כשאין קרבן אין דוחה וזו נראה דעת רבנו כמ"ש הלח"מ ולכן כתב לפיכך כו' ומ"ש בדרה ל"א ב' דהוא מתקנת ריב"ז צ"ל דרש והתקין וכ"נ בפ"י ר"ח כ"א ב' והעתיקו רבנו בפירושו לר"ה י"א

⁴ אבל על ר"ה סיון אין דוחין דבעומר תליא מילתא והרי הוא תלוי בניסן דנ' לעומר יום טוב ולא שייך בי' תקנת המועדות.

⁵ רמב"ם שם הלכה ד

⁶ כן מבואר בר"ה כ"א: ועיין שקל הקודש שם כד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

ב. היו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושה שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה חייב כחושה ואח"כ שמינה פטור ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט

היו לפניו שתי בהמות של צבור, אחת כחושה ואחת שמינה, יקריב את השמינה, שנאמר (מלאכי א פסוק ח) הקריבהו נא לפתחך הירצה או הישא פניך וגו', אולם אם עבר והקריב הכחושה, בדיעבד הורצה⁷. אולם אם השמינה לפניו קודם שהקריב, אומרים לו שחוט השמינה שבה מצוה יותר בכדי שלא יהיה בזיון.

ואם בשבת היו לפניו⁸ שתי בהמות של צבור אחת כחושה ואחת שמינה, והיתה חובת היום באחת, בין חטאת בין עולה, ושנג ושחט השתים, אם שחט כחושה בתחלה, ואחר כך שחט השמינה פטור מקרבן חטאת.

ולא עוד אלא אפילו לא שחט אלא את הכחושה, אומרים לו לאחר שחיטת הכחושה הבא שמינה ושחוט לכתחלה. ועל השחוט פטור כיון שבדיעבד יוצאין ולכן אין חייבין עליה, וההשמינה יש בה יותר מצוה, ולכן מתירין לכתחלה לשחוט בשבת, ומחוייב להביאה גם אחרי שחיטת הכחושה⁹.

⁷ ערוך השולחן העתיד הלכות שנגות סימן רח סעיף כז

⁸ רמב"ם הלכות שנגות פרק ב הלכה טו

⁹ ואף על גב דשבת דחוויה היא במקדש ולא הותרה מ"מ כיון שבהשמינה יש מצוה יותר שזה שמותר לשחוט השמינה אף שיוצאין בהכחושה, מ"מ כיון דנחשב לבזיון והציבור לא ניחא להם בבזיון ולכן התיירו, אבל אין הטעם מפני הידור מצוה. ערוה"ש שם. אולם עיין שו"ת שאנת אריה (ישנות) סימן נ לענין ציצין במילה, שלמד מכאן שמשום הידור מצוה חוזרים ומחללים שבת. ועיין פרי יצחק שדחה דבריו וכתב דגם גבי כחושה ושמינה דמי ממש להקטר חלבים ואברים, דהרי אף אם לא יביא שמינה הרי כבר דחתה מתחילה שחיטת כחושה את השבת ולכן אמרינן דמשום הידור מצוה דהקריבהו נא לפתחך דוחה שבת ומביא שמינה לכתחילה לשחוט. ובאו"ש כתב משום הידור מצוה מביאין קדשים לבית הפסול, ושוחטין בשבת גם את השמינה, ולא איכפת לן מה דעבדינן בשבת, משום דשבת הותרה אצל עבודה, כדאמרו סוף פרק טרף בקלפי (יומא מ"ו ע"ב) [וכש"כ דמתירין ציצית אם אינו מהודר, אף על גב דהנך ציצית נזרקין כמו כל תשמישי מצוה, וכן פסקו הט"ז ומנ"א (סק"ב) (או"ח) סימן ט"ו, יעו"ש]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אבל אם שחט השמינה תחילה ואחר כך הכחושה חייב הטאת על התוספת. שכיון שנרצה כבר בשחיטת השמינה, חילל שבת בשוגג בשחיטת הכחושה.

ג. נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיין מהו בתר מחשבתו אזלינן וגברא לאיסורא קא מיכוין או דלמא בתר מעשיו אזלינן

וכששחט¹⁰ השמינה ראשונה, ונמצאת הראשונה השמינה טריפה בבני מעיים, אף על פי שלא ידע שהיא טריפה בעת ששחט הכחושה ובעת שחיטתו עשה איסור ומחשבתו היתה לאיסור בשוגג, הואיל ונשחטה האחרונה כמצותה הולכים אחר מעשיו ולא אחר כוננתו¹¹, שהרי התברר ששחיטת השמינה פסולה היתה, והרי זה פטור מחטאת.

וכן אם שחט זו אחר זו ולמראה עיניו¹² היו שתיהם שוות ואמור להתחייב על האחרונה, ואח"כ נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים, פטור, שהרי התברר ששחיטת הראשונה אינה מובחרת וצריך היה לשחוט השניה¹³, והרי זה פטור מחטאת.

וכן אם¹⁴ נשפך דמה שלא הראשונה, פטור על השניה, כיון שהולכים אחר מעשיו ומכוין שלא נתכפר בראשונה הרי נתכפר בשניה למרות שבשעת שחיטתה שחטה באיסור. וי"א¹⁵ שבוה חייב, כיון שבשעת שחיטה היתה הראשונה כשירה, אם כן שחיטת השניה היתה באיסור.

¹⁰ רמב"ם שם

¹¹ פסק רבינו בלישנא בתרא דזיל בתר מעשיו וכמ"ד פטור. כס"מ שם. וגירסתו היתה להיפך דרבא פוטר, וכן מבואר מהשגת הראב"ד שם ולכן פסק כרבא. לח"מ שם

¹² כך פירש"י את האיבעיא בגמ' ועיין מעשה רקח שודאי אף הרמב"ם מסכים בזה. והעתיק טריפה במקום כחושה שאמרו בגמ' משום דהיא היא דכחושה נמי פיסולה משום הקריבהו נא לפחתך וכמ"ש רש"י ז"ל שם אי נמי י"ל דנתכוון לכתוב טרפה לכלול בה ההיא דנתכפר בשניה דלרבי אמי חייב ולרבה פטור משום דאזלינן בתר מעשיו ואינו מפרש כדברי התוס' וכ"כ הרב לח"מ ז"ל

¹³ שהרי אם היה שוחט רק הראשונה והיתה נמצאת כך היינו אומרים לו הבא שמינה כזכר ואילו היה בא אליה ואמר לנו היינו שוחטים את הראשונה אלא השניה נמצא שמעשהה ביתר, וכמ"ש"כ תוס' שם.

¹⁴ לח"מ שם. וערוך השולחן העתיד שם סעיף כט

¹⁵ כך נראה דעת תוס' ואפשר שאף לדעת הרמב"ם כן עיין ערוה"ש שם לב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

הלכה למעשה

ד. שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה דגים ותינוק ... אמר פטור זיל בתר מעשיו

וכן הפורס¹⁶ מצודה להעלות דגים מן הים בשגגה והעלה תינוק עם הדגים, בין ששמע שטבע תינוק, בין שלא שמע הואיל והעלה תינוק הרי זה פטור מהטאת אף על פי שלא היתה כוונתו אלא לצוד מפני שהיה שונג והולכים אחר מעשיו, וכן כל כיוצא בזה.

מפקחין פיקוח¹⁷ נפש בשבת ואין צריך ליטול רשות מבית דין, והמקדים להציל הנפש הרי זה משובח, וכל הזרזיז¹⁸ לחלל שבת בדבר שיש בו סכנה ה"ז משובח אפי' אם מתקן עמו דבר אחר.

כיצד ראה תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו ואף על פי שהוא צד הדגים עמו. ואפילו העלה דגים בלבד פטור מכלום. אולם אין לכוין רק להעלות דגים, ויש מתירים¹⁹.

¹⁶ רמב"ם שם

¹⁷ רמב"ם הלכות שבת פרק ב הלכה טז

¹⁸ שו"ע ונו"כ שכח יג

¹⁹ עיין שער הציון יז ועיין ביאור הלכה שמו ז ד"ה הצד גבי צידת נחש הממית מותר וכתב אפשר אפי' הוא היה מתכוין בצידתו לרפואה ג"כ פטור כיון דמצוה לבערו מן העולם כדי שלא יהרוג בני אדם וכדלקמן בס"י דומה למה דאמרינן ביומא פ"ד בתינוק הטובע בנהר פורש מצודה ומעלהו ואף על גב דקמכוין למיתצד דגים וע"ש בח"י רע"א ובר"ן ס"פ האורג ויש לדחות דהכא קמיכוין רק לרפואה ולא לתועלת שניהם א"כ דומה למה דאמרינן בפסחים כ"ה לא אפשר וקמיכוין אסור ע"ש ברש"י וגם בסוף הסוגיא לענין שמיחת אבירה דעצם השמיחה הוא כראוי והיינו מן התורה כמו שכתבו הפוסקים וא"כ ה"ה הכא אף דעצם הפעולה הוא מצוה במקום שרגילין להמית אדם מ"מ גרע במה שהוסיף בכונתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלותו נתכוין להעלות דגים והעלה דגים ותינוק פטור אפילו לא שמע שטבע הואיל והעלה תינוק עם הדגים פטור²⁰.

וכן אם נפל²¹ תינוק לבור עוקר חוליא ומעלהו אף על פי שמתקן בזה מדרגה בשעת עקירתו. וכן אם ננעל הדלת בפני התינוק²², שובר הדלת ומוציאו, אף על פי שמפצל אותם כמין עצים שראוים למלאכה שנעשים כמין נסרים או קסמין להדלקה, אפ"ה מותר לשבור שמא יבעת התינוק וימות²³.

ואפי" אם הי' צריך להחוליא ולהנסרים והקסמין ג"כ מותר כיון שאינו מכוין רק לזה²⁴, ויש מקילין אפי' מכוין לכך²⁵, ובלבד שלא ירבה בפעולה בשביל זה.

ה. חולה שאמדהו לגרוגרת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת פטורין אפילו בזה אחר זה אפילו קדם והבריא בראשונה

²⁰ ועיין בשש"כ (פל"ב הערה קפב) בשם הגרשו"א שאף אם יש אחד שיכול למנוע את צידת הדגים, הרי שמעיקר הדין אינו חייב לעשות זאת, כיון שאין הצד עושה עבירה כלל.

²¹ מ"ב שם לה

²² גיל הקמן שחוששים שמא יבעת וימות, כתב במור וקציעה ד"ה כתב מג"א שהוא כל שהוא צריך לאמו, וסתמא היינו כבן שש, ואם יש לחוש שיבעת ויפחד יש לחלל השבת אף בגדול מזה.

²³ ולא אמרי' שאפשר לקרקש להתינוק באנווים מבחוץ עד שיביאו המפתח.

²⁴ פרי מגדים בשם הלחם משנה, עיין שם, אולם בעיקר דבר זה יש דעות בין הראשונים, כי הנה בהידושי ר' עקיבא איגר הביא בשם הר"ן להקל בזה, וכן בבה"ג בפרק כ"ג מהלכות שבת גורס בסוגיא דיומא אף על גב דמתכוון לצוד כוורי, וכן באידך כולהו, וכן ברוקח סימן ק"ט כתב אף על פי שמתכוון למלאכה ולהציל הרי זה משובח. אכן ברי"ף וברא"ש הגרסא ואף על גב דמתברר בשיפי, ואחר הרי"ף נמשך גם הרמב"ם שלא הזכיר ואף על פי שמכוון לזה [ונשמט זה מהלחם משנה], וכן ברבנו ירוחם נתיב י"ב משמע גם כן דלא מכוון לזה אלא שבלא זה צריך לזה, וכן כתב במאירי סוף יומא שלא יכוון לזה, אך לכל הדעות מיירי שאינו מרבה בפעולה בשביל זה, כן נראה ברור. שער הציון שם יז

²⁵ ויין בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' עה) שכתב שיש שלשה מיני כוונה. א. שאינו מכוין למלאכה הנוספת, אלא שיודע שעל ידי פעולת ההצלה מתקן עמו דבר אחר. ובזה לדעת הכל מותר. ב. שעיקר כוונתו לפעולת ההצלה, אך חושב בדעתו לעשות באופן שיהיו העצים ראויים אחר כך לדבר מה ולא יפסיד לגמרי, ובזה בודאי יותר טוב לעשות בדרך קלקול. ג. שמכוין ממש ורוצה במלאכה עם מלאכת ההיתר של פיקוח נפש. ובזה ודאי נחוש להחמיר. ונקט שם שדברי הראשונים המתירים כשמכוין גם למלאכת איסור היינו בציור שבאופן ב', ואולם בבה"ל שמוז' שם נראה שנקט שהתירו גם בציור שבאופן ג', ומתחילה דן יותר מזה, שהתירו גם באופן שמכוין רק למלאכת האיסור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

שנים יכולים לעשות מלאכה אחת עבור החולה, אם ע"י שנים אפשר שתהא נגמרת המלאכה מהר, אבל בלא"ה אסור²⁶.

שיערו הרופאים²⁷ שצריך גרונרת אחת, ורצו עשרה אנשים והביאו לו כל אחד גרונרת אחת מרה"ר, או תלשו בשבת²⁸, שכל א' חשב שהוא יקדים²⁹, כולם פטורים ויש להם שכר טוב מאת ה' על מחשבתם הטובה.

ואפי' הביאו לו בזה אחר זה, וכבר אכל ממה שהביא לו הראשון והבריא בראשונה. לא לבר שפטורים אלא יש להם גם שכר טוב עבור מחשבתם הטובה ודוקא שהחולי בהול אבל אם אין החולי בהול אסור להרבות בגברי³⁰.

ומטעם זה אם הזמינו³¹ אמבולנס וכדומה, ולאחר זמן נתברר שאין בו צורך, אין לחלל שבת כדי להודיע להם על ידי יהודי על ביטול ההזמנה, גם אם יצטרך לשלם עבור שירות האמבולנס, כיון שנהג האמבולנס והרופא מחללים את השבת בהיתר וכוונתם להצלת נפש ואינם עוברים שום איסור, אסור לעבור על שום עבירה ואפילו על שבות דרבנן כדי להודיעם ולמונעם ממעשיהם. ואין חילוק בזה בין רופא שומר שבת לאינו שומר שבת.

אולם אם יתכן ובמקום אחר יזדקקו לאמבולנס או לרופא שבו לצורך חולה שיש בו סכנה, יש לבטל.

ואם נמצא במקום נכרי שיכול לטלפן וגם מקבל השיחה הוא נכרי, מותר לבקש ממנו למסור להם על ביטול ההזמנה.

ו. שאמדהו לשתי גרונרות ויש שתי גרונרות בשתי עוקצין ושלש בעוקץ אחת ... שלש מייתנין דקא ממעטא קצירה

²⁶ היכא דאינו בהול חשבינן בכל דבר להקל החילול וראיתי בא"ר ס"א שהביא בשם תשובת הרמ"א דאפילו שנים יכולים לעשות מלאכה אחת כמו בהול ונראה דמיירי שע"י שנים אפשר שתהא נגמרת המלאכה מהר אבל בלא"ה אסור. בה"ל שכח טו ד"ה ויש

²⁷ שו"ע ונו"כ שם טו

²⁸ מ"ב מא

²⁹ מ"ב מ.

³⁰ דאל"כ מסתברא שאסור להרבות בגברי ומי עדיף זה מהא דמספקינן אי תרי בתרי עוקצין או תלתא בחדא עוקץ אלמא דהיכא דאינו בהול חשבינן בכל דבר להקל החילול. בה"ל שם

³¹ ש"ש"כ (פ"מ ספ"ה) ותורת היולדת (פכ"א הערה א) בשם הגריש"א. ועיינן בנשמת אברהם סי' שלח סק"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כשמחללין את השבת לצורך חולה שיש בו סכנה, יש למעט ככל האפשר בעשיית איסורים, וכן יש למעט בחומרת האיסור³². לפיכך שיערו הרופאים³³ שצריך שתי גרוגרות ולא מצאו אלא שתי גרוגרות בשני עוקצין, וג' בעוקץ א' כורתין העוקץ שיש בו ג', שבכך ממעט החילול שאינו קוצר אלא פעם אחת³⁴.

ואם היו ב' בעוקץ א' וג' בעוקץ א' לא יכרתו אלא העוקץ שיש בו שנים דריבוי בשיעור³⁵ שלא לצורך אסור³⁶, וכן לענין שאר מלאכות כגון בישול וכדומה אפי' אם הוא בקדרה אחת אסור לבשל³⁷, ולעשות בשארי מלאכות רק מה שצריך עכשיו בצמצום³⁸, ואם הדבר בהול אין מדקדקין בכל הנוכח שלא יבא לידי דיחוי ועיכוב³⁹.

אם צריך להדליק את החשמל⁴⁰ על ידי מתג ראשי ואין החשמל נצרך אלא בחדר אחד בלבד, יסגור תחילה את המתגים שבשאר החדרים ורק אחר כך ידליק המתג הראשי.

וכן אם יש לפניו שתי נורות ליבון, אחת קטנה ואחת גדולה, ומשום פיקוח נפש צריך להדליק אחת מהן, מוטב להדליק את הקטנה, שכן בהדלקת הנורה הגדולה הריהו מבעיר חוט של מתכת גדול יותר.

³² ש"ש"כ (פל"ב סכ"ח), וכמבואר במשנ"ב כאן. ועיין ברמ"א סי"ב שאם אפשר יש לעשות את המלאכות בשינוי. ועיין להלן במשנ"ב סקמ"ד שהוא הדין שיש למעט בשיעור האיסור.

³³ שו"ע ונו"כ שם מז

³⁴ מ"ב מג

³⁵ ועיין פרי מגדים אשל אברהם סימן שיח ס"ק ח דריחוי באופן זה שהוא בעוקץ אחד לכו"ע אינו אלא דרבנן. נחלקו האחרונים באופן שהחולה צריך למעט בשר, ומזומן לפניו עוף קטן וגדול, אם יכול לשחוט אף את הגדול יותר או שיש בזה משום ריבוי בשיעורים. דעת האור שמח שבת פ"ב ה"ט שאין נפק"מ איזה מהם שוחט ויכול לשחוט את העוף הגדול, וכן פסק הגר"ח קנייבסקי אליבא דהלכתא (סו, עמ' קמב). אמנם דעת ערוך השולחן (סמ"ז), מנחת חינוך (קונטרס מוסף השבת אות לט) וכף החיים (סקפ"ח). שגם בשחיטת עוף גדול יש משום ריבוי בשיעורים.

³⁷ דעת הר"ן ביצה ט, ב בדפי הרי"ף. שריבוי בשיעורים הוי דאורייתא, ודעת הרשב"א חולין טו, ב. דהוי דרבנן. כמבואר במ"ב שיח יג וסיים שם ועיין בספרי אהבת חסד בפ"ז שביררנו ראייה מהגמרא דהעיקר בדעה הראשונה. ובספר מחנה ישראל פל"א אות ב בהנה"ה. כתב החפ"ז חיים, שבמקום הדחק יש לסמוך על דעת המקילין שכשמרבה בפעם אחת בתחילה הוי רק איסור דרבנן.

³⁸ ומותר למדוד בשביל לדעת כמה צריך לבשל לחולה, אף על פי שאסור למדוד בשבת משום עובדין דחול, מדידת מצוה מותרת

³⁹ מ"ב מד

⁴⁰ ש"ש"כ (פל"ב סס"ו וס"ז) בשם הגרשו"א. וכתב שם שאם אפשר יעשה את סגירת המתגים על ידי שינוי, כגון במרפקו, כדי להימנע ממלמול מוקצה בידים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

דף סד:

הלכתא למשיחא

**ז. מצות העומר להביא מן הקרוב לא בינר הקרוב לירושלים
מביאין אותו מכל מקום מעשה שבא העומר מגנות צריפין
ושתי הלחם מבקעת עין סוכר ... משום כרמל**

אין מביאין⁴¹ מנחת העומר אלא מארץ ישראל⁴² שנאמר (ויקרא כג פסוק י) וְהֵבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם⁴³ אֶל הַכֹּהֵן⁴⁴.

⁴¹ רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז הלכה ה

⁴² עיין בלח"מ שהקשה דבגמ' מנחות פד ע"א מוכח דתליא במחלוקת דאיתא התם "כמאן דלא כי האי תנא דתניא ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחוצה לארץ ומה אני מקיים כי תבאו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ וקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא היא דכתיב ממושבותיכם כל מקום שאתם יושבין משמע וכי תבאו זמן ביאה היא וכיון דאורייתא היא אקרובי נמי מקריבין" וא"כ הרמב"ם דס"ל דחדש בחו"ל דאורייתא הול"ל דמביא עומר מחו"ל ותירץ שהרמב"ם למד מלשון הפסוק דכי תבואו אל הארץ ש"מ דבארץ תלוי ועיין בערוך השולחן העתיד שם סעי' ט שהוסיף כדי שלא יקשה מהגמ' דכונת הגמ' דמאן שבא מחו"ל ע"כ דס"ל דחדש בחו"ל מן התורה דאל"כ איך אפשר להביא עומר מחו"ל להתיר חדש שאינו אסור שם כלל אבל להיפך אין ראיה דאפשר שחדש אסור בחו"ל ואעפ"כ איין מביאין אלא מארץ ישראל וכעין זה איתא נמי בבית הלוי שם אות יג ועיין סמ"ג עשה רב "אין שתי הלחם באות מחוצה לארץ שנאמר ממושבותיכם תביאו" ועיין בפנ"י בקונטרס אחרון לקידושין בפסק לענין חדש ד"ה לכך נ"ל ועיין דרוש וחדוש לרע"א ח"א מערכה ט שכתב "ובדרך הפשוט נלע"ד דדברי הרמב"ם נכונים וא"צ לדברי הלח"מ, והיינו דהרמב"ם ס"ל כי היכי דדרשי' פ"ק דר"ה קצירכם ולא של נכרי, ממילא מתמעט ג"כ ח"ל דלא מקרי שלך מיוחד לך בדאמרין קדושין (דף לט ע"א) ואלא הא כתיב שדך, ופירש"י המיוחד לך וח"ל לא הקנו לך מן השמים ע"ש, והרי סוגי' דר"ה אולא דחדש נוהג בשל ח"ל דהרי לא ס"ל דמושב לאחר ירושה וישיבה הוא, וע"כ דמושב לכ"מ שאתם יושבים משמע, הרי דס"ל דחדש נוהג בח"ל אף שאין עומר בא ממנו דממועט מקצירכם דח"ל לא מקרי קצירכם, ואין לומר דדלמא בהפוך דבאמת מדכתיב מושב לאורוויי דחדש נוהג בח"ל ילפי' מיני' דעומר בא ממנו דלא למעטי' מקצירכם, ז"א, דא"כ נימא דילפי' דלא בעי' קציר שלך, דהא קצירכם לא מיותר הוא דבעי' ולא קציר מצוה דפסחים, וא"כ נימא גם כן דלא למעט נכרי, אע"כ דלא תלי זה בזה, ומקצירכם ממעטי' נכרי וגם ח"ל וא"ש כנלע"ד נכון בדעת הרמב"ם" ועיין אור שמח מאכלות אסורות פ"י ה"ב

⁴³ נ"ב, ממקום שאי אתה רשאי לקצור קודם העומר, וזה מארץ ישראל. או"ש

⁴⁴ ועיין במנחת חינוך מצוה שב אות ב שפלפל באריכות בענין הבאת העומר מתבואה של גוי ואם יש קנין גוי להפקיע קדושת הארץ ואכמ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

ומצותו לבוא מן הקרוב כדי שתשאר רכה ולא תתקשה התבואה בדרך, ועוד שאין מעבירין על המצוות⁴⁵.

לא בא מן הקרוב וכגון שעוד לא בשלה כל צרכה מביאין אותה מכל מקום מארץ ישראל.

הלכה למעשה

ח. דאין מעבירין על המצות

כבר התבאר במסכת יומא דף לג. שמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" מצוה⁴⁶ שתבוא לידו תחלה, יעשנה. ולא ידחה את עשייתה מפני מצוה אחרת שרוצה עכשיו לעשות, וכל שכן שלא יניחנה לגמרי כדי לעשות אחרת. וכן אסור להחמיצה ולדחות את עשיית המצוה לאחר מכן אפילו אם אינו בגלל מצוה אחרת. וזה שאמרו "אל תחמיצנה", לזמנה⁴⁷.

⁴⁵ והנה לכאורה נפק"מ בין הטעמים דאם היו השלוחי ב"ד במקום רחוק מירושלים, אז אין מעבירין על המצות כבר לא שייך, ואדרבה משום טעם זה היה צריך ליקח במקומו, ומשום כרמל צריך ליקח מקרוב לירושלים, וכן משום כרמל לא צריך מהמקום הקרוב ביותר המזדמן לו דבודאי יש שיעור בדבר, ומשום דאין מעבירין על המצות צריך בראשון הפוגע, וע"כ נראה דהיה תקנה משום טעמים אלו להביא מהקרוב לירושלים, ומשום זה אין נפק"מ בין הטעמים כי למעשה התקנה היתה שיביאו מהקרוב לירושלים, ואולי שני הטעמים נכונים והאבע"א אינו חולק על הטעם הראשון כי אם מוסיף טעם ותרווייהו איתנייהו, וגם הרמב"ם סתם בהל' תו"מ (פ"ז הל"ה) וכתב דמצותו לבוא מן הקרוב לא בא מן הקרוב מביאין אותה מכ"מ מארץ ישראל, ומשמע מדבריו דבעומר איכא יותר דין לבוא מן הקרוב משאר המצות, אף הגם בהם איכא הדין דאין מעבירין על המצות, וגם לשון המשנה מצות העומר להביא מן הקרוב לכאורה מאי זה שייך למצות העומר, ובשלמא משום טעמא דכרמל זהו דין במצות העומר, אבל לטעמא דאין מעבירין על המצות קשה, ועי"כ צ"ל כנ"ל דתרווייהו אית בהו, או משום דזה תקנה להביא מן הקרוב, ונראה דהא דאין מעבירין על המצות, זהו משום מצות קצירה דאיכא בעומר, ולא משום הכשר הבאה, דא"כ גם בשאר מנחות היה הדין כן. (כתבי הגר"י מנחות סד ע"ב)

⁴⁶ חיי אדם גלל סח
⁴⁷ והוא איסור מן התורה, שנאמר (שמות י"ב י"ז) ושמרתם את המצות, קרי ביה "המצות" בחירק, שלא תחמין ותיישן (כן כתבו תוס' ביומא ל"ג בהדיא ועי' מש"כ המ"א ס"ס קמ"ז, והרדב"ז בתשובתו ח"א סי' תקכ"ט כתב שהוא דרבנן, ונעלם ממנו דברי תוס' שם, וכ"כ תוס' בזבחים ג"א).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אפילו אם לא נטל עדיין המצוה הראשונה בידו ממש אלא שהיא סמוכה אליו יותר ממצוה אחרת אסור לעבור ממנה וליקה האחרת כגון תפילין המונחות בסמוך אליו והטלית רחוקה ממנו לא יעביר על התפילין⁴⁸.

דין זה נאמר רק כשרוצה לקיים ב' מצות, כגון שרוצה להניח טלית ותפילין איזה שיפגע תחלה צריך לעשות, משום שאין מעבירין על המצוות. אבל אם אין לו פנאי לקיים שניהם רק אחת מהם, לא שייך בזה אין מעבירין, אלא אדרבה מקיימים אנו את המצוה החמורה, כגון ציצית ותפילין, תפילין חמורה שהיא קדושה ביותר וגם חובת הגוף, וכן כל כיוצא בזה.

וכן אם אינו רוצה בעת לקיים שניהם ואחת תדירה ואחת שאינה תדירה יעשה את התדיר, על פי הכלל שתדיר עדיף.

וכן אם מצוה אחת עוברת ומצוה השניה אינה עוברת, יעשה העוברת⁴⁹

אם יש לפניו מצוה דאורייתא לעשות היום, שאם יעשנה היום לא יוכל למחר לעשות מצוה דאורייתא אחרת שהיא חמורה מזו, מצוה של מחר החמורה עדיף. ולכן חייל שצריך לילך לצאת לשמירה בערב יום כפור וכיוצא בו ואם יעשה כן לא יכול להניח תפילין באותו יום, ולעומת זה יכול למחר ביום הכיפורים להתענות, אין אומרים אין מעבירין על המצות, אלא ייצא לשמירה היום כדי שיוכל להתענות למחר מכיון שתענית יום הכפורים יש בה לאו ועשה ואיסור כרת וחמורה היא מתפילין, ויש חולקים⁵⁰.

וכן אם קרוב לסוף זמן ק"ש ויודע שאם יקרא ק"ש לא יוכל להניח תפילין אין אומרים יניח תפילין אלא יקרא ק"ש אפילו אם יפסיד בגלל זה הנחת תפילין⁵¹.

דין זה שאין מעבירין וכו', אינו אלא במצוה שעוסק בה. אבל במצוה שאינה עוסק בה בגופו אלא אחרים עוסקים בה ואף על פי כן היא מצוה משום ברב עם כו', מותר להניח

⁴⁸ מ"ב סי' כה ס"ק ד'

⁴⁹ וכן מוכח בקדושין כ"ט ע"ב לפדות בנו ולעלות ברגל, ר"א יעלה כו' שזו מצוה עוברת, וחכ"א יפדה, שנא' [שמות ל"ד כ'] בכור בניך תפדה, וכ"כ רמב"ם בפ"א מהל' בכורים הל' ד', ואם כן דוקא התם דכתיב קרא, אבל בשאר מצות מודים חכמים, וכן כתב המ"א בס"י תרנ"ו.

⁵⁰ עיין פמ"ג א"א ס"ק ט' דאפי' מצווה קלה בשעתה אין מעבירין עליה מפני חמורה שתהיה למחר
⁵¹ ודוקא בזמן מועט יום או יומים, בזה לא שייך שמא ימות. אבל באיזה ימים, צריך עיון, דאפשר דחיישינן שמא ימות. וכן כתב מ"א ריש סי' כ"ה ראייה מילקוט, דאפילו מליל שבת עד מוצאי שבת לא משהינן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

מצוה זו ולילך במקום אחר לראות, שהרי גם שם יעשה מצוה⁵² ולכן מותר לאדם להניח חתונה אחת וללכת לאחרת ואין אומרים אין מעבירים וכו'.

י"א שאם ימתין יום או יומים⁵³ בעשיית המצוה יוכל לעשותה מן המובחר עדיף לעשותה מן המובחר⁵⁴ אם אין חשש שתיבטל המצוה שאף על גב שכלל בידינו "דשהויי מצוה לא משהינן כדאמר מצוה שבאה לידך אל תחמיצנה", כלומר שכשיש בידך מצוה לעשות אל תמתין לזמן מאוחר יותר כדי לקיימה אלא קיים אותה מיד. זהו דוקא כשיכול לעשות המצוה עכשיו כמו שיעשה לאחר זמן. אבל אם אינו יכול לעשות עכשיו כמו למחר כגון שאם ימתין יעשה מן המובחר, מוטב שימתין יום או

⁵² [כן הוא להדיא ביומא ע' דאמרינן הרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא לא מפני שאינו רשאי כו'. ופריך פשיטא, ומשני דה"א משום דר"ל אין מעבירין כו' ומאי מצוה ברוב עם כו' קמ"ל פרש"י כיון שהוא אינו עסוק בה]

⁵³ זהו ל' החי"א שם וזה לשיטתו בנשמ"א שם אבל מתרוה"ד (סי' ל"ה) גופא משמע דאפי' עד י' ימים משהינן ולא חיישי' שמא ימות

⁵⁴ בחי"א דייק זה משו"ע או"ח סי' תכ"ו סעי' ב' דאין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים משמע דמבושם מובחר דבגדים נאים דוחים זריזין והמקור ממס' סופרים (לפי גירסתנו) כמש"כ בב"י שם

וברמ"א שם פסק ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחדש. אבל אם הוא אח"כ, אין ממתניין עד מוצאי שבת שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן ומקורו מתרוה"ד סי' ל"ה דהביא ראייה מפ' החולץ (ל"ט א') דאין משהיין מצות יבום כדי שהאח הגדול שבמדה"י יחלוץ או ייבם למ"ד גדול עדיף או לאח הקטן למ"ד קטן עדיף אע"ג דהוה מצוה מן המובחר ומדנקטה הגמ' התם "עד שיבוא ממדינת הים" ובקטן "עד שיגדיל" משמע דבאותה מדינה משהיין לצורך מצוה מן המובחר והטעם ע"כ דבאותה מדינה ליכא למיחש לביטול המצוה ולהכי כדי לקיים מן המובחר משהיין המצוה אבל במדה"י שיש לחוש שלא יבוא לעולם ובקטן שעד שיגדיל שמא ימות ויש חשש שתיבטל המצוה כזה אין משהיין לעשותה מן המובחר אבל בעבודת הגרשוני סי' י"ב דחה ראייתו דהפוסקים באהע"ז סי' קס"א גבי דין זה דיבום לא הזכירו ממדה"י וא"כ משמע דאף באותה מדינה אין משהיין דאין משהיין כדי לקיים מצוה מן המובחר וכן בקטן עד שיגדיל שייך אף ביש לו רק יום אחד להגדיל ואעפ"כ אין תולין אמנם עיי"ש בב"ח דביאר דהטור שלא הזכיר מדה"י אלא כתב מדינה אחרת דרצה לתת שיעור ומידה דמדה"י משמע דוקא מקום רחוק מאד ולא נמצא גבול לריחוק הזה לכן נתן גבול מדינה אחרת דהיינו שחלוקים הם בלשונם אבל באותה מדינה משהיין לגדול ולפ"ז אין ראייה נגד התרוה"ד במה שלא הזכירו הפוסקים מדה"י אמנם מהנמקי' משמע (מובא בב"ח שם) דאפי' בחשש ביטול מצוה היינו משהיין כדי לעשותה מן המובחר דכתב הטעם דאין ממתניין לגדול שיבוא ממדה"י "דשהויי מצוה לא משהינן ולא נענן אותה" משמע דבלא עיגונא היינו משהיין וכן עיין שו"ת פנ"י הנ"ל הע' ב' דמשמע נמי הכי ועיין בשב"י ח"א סי' ל"ד דדחה ראיית התרוה"ד מיבמות אבל הסכים לדינא מסברא ועיין בשע"ת סי' תרנ"א ס"ק ח' דכתב בשם השב"י ח"א סי' ל"ד דאם משהיין לעשות מצוה מן המובחר "זה ג"כ זריז ועומד הוא לעשות מצוה מן המובחר ומחשבתו הטובה מצטרף למעשה" ולפי מש"כ לעיל הע' ב' בשם המאירי ערכין מבואר ד"ז היטב דודאי אינו דרך פירוק עול מה שמשהיין לעשותה מן המובחר כל שאין חשש שתיבטל המצוה ויבואר עוד לקמן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

יומים כדי לעשות מן המובחר⁵⁵. (ו) וי"א שאעפ"כ לא ימתין אלא יעשה מיד אפי' שאינו מן המובחר⁵⁶.

ט. ארוז שיגדל חזיר

וכבר התבאר במסכת סוטה דף מט: וב"ק דף עט: ודף פב: שאמרו חז"ל לא יגדל⁵⁷ ישראל חזירין בכל מקום אפילו למשוה בהן עורות,⁵⁸ ואפילו הזדמנו

⁵⁵ תרוה"ד סי' ל"ה

⁵⁶ כ"מ מספר חסידים סי' תתע"ח וז"ל "לא יעכב אדם את המצוה בעבור זה שאמרה תורה "זה אלי ואנוהו" התנאה לפניו במצות וכו' שלא יאמר אדם כיון שיש לי מלית לקנות אמתין עד שיבוא לידי מלית יפה מאד אלא יקנה מיד מלית אע"פ שאינו יפה כ"כ וכן עיר שאין בה ס"ת ויש שם סופר וכו' אבל אינו יודע לכתוב כ"כ יפה כמו סופר אחר שלא יבוא כל כך בקרוב זמן מוטב שיכתוב אותו המצוי מיד אע"פ שאינו כותב יפה כי ע"ז נאמר "חשתי ולא התמהתי לשמור מצותיך" וכן שם סוסי' רנ"ה וכן בס' נ"ט (ושם משמע דהוא מדין מצוה הבאה לידך וכו' וכמ"נ דהוא משום דחייש למיתה ונ"מ ליכול לעשותה באותו היום מן המובחר דודאי לזה לא חייש למיתה ואין משום מצוה הבאה וכו' עיין אבנ"ז ת"כ ב' ואכמ"ל) וכ"מ מב"ש אהע"ז סי' קס"א ס"ק י' שהביא ממהר"י מיניץ דכפה הקטן ליבם אע"ג דהגדול היה בעיר אחרת רחוקה רק ס' מיל דאין משהין המצוה ואע"ג דהכא ליכא למיחש דתיעקר המצוה דהא אינו במדינה אחרת (אמנם בחת"ס אהע"ז ח"ב סי' פ"א דחה זה דאפי' דברחוק ס' מילין חיש' שמא ימות היבם עד שישאלוהו אם רוצה ליבם או לאו ותיבטל המצוה ובמקום חיש' שמא תיבטל המצוה ודאי לא משהינן וכתרוה"ד הנ"ל וקצת צ"ע דהא התרוה"ד לא חש שמא ימות בזמן קצר עכ"פ ז' ימים דהא משהינן עד י' בחודש משום מצוה מן המוחזר ולא חיש' שמא ימות ותיבטל המצוה וצ"ע) וכ"מ במג"א סי' כ"ה ס"ק ב' דבייש לו תפילין מזומנים בידו לא ישהה עד שיביאו מלית אלא יניחם מיד דשיהוי מצוה לא משהינן אע"ג דכשיביאו מלית יעשה מן המובחר דמלית קודם משום תדיר וראיתו מפ' החולין הנ"ל והביא ראיה גם ממנחות ע"ב א' דחביבה מצוה בשעתה ועיי"ש במחה"ש דפי' דראיתו מהא דמקריבין אברים ופדרים של תמיד של בין הערביים בשבת אע"ג דמצותו כל הלילה דחביבה מצוה בשעתה ואע"ג דודאי עדיף שלא לחלל שבת עליהם אמנם בשד"ח כללים מע' ז' כלל א' דחה דאפי' דהמ"א איירי בכה"ג דאם ימתין לתפילין תיבטל המצוה וכגון שיעבור הזמן דק"ש דנחשב מצוה נפסדת שלא יקרא ק"ש בתפילין ועיי"ל הערה י"ב

⁵⁷ שו"ע ונו"כ תט ב

⁵⁸ וטעמא שגזרו חז"ל וקללו על זה משום מעשה שהיה, כשצרו בני חשמונאי זה על זה שהיו שני אחים הורקנוס ואריסטובלוס שהיו מריבין על המלוכה בירושלים, היה הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס בחוץ, ובכל יום היו אותן שבפנים מורדין דינרין להן מעל החומה מתרומת הלישכה בקופה לאותן שבהוין לקנות להן תמידין והיו מעלין להן אותן שבהוין את התמידין, היה שם זקן אחד אמר להן כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרין בידכם, למחר הורידו דינרין בקופה והעלו להם חזיר, באותה שעה אמרו ארוז האיש שמגדל חזירין בכל מקום, ועל כרחק הגזירה היתה שלא לגדלן אפילו למשוה בהן עורות, דאילו למוכרן לגוים אף מדאורייתא אסור כדכתבין טעמא בלבוש עמרת זהב סימן קי"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

לו, ואין צריך לומר לסחורה או ליתנם במתנה אפילו לפועליו הגוים שבלאו הכי אסור מן התורה⁵⁹ לסחור בהם או לתת אותם⁶⁰.

י. וארוז שילמד בנו חכמת יונית

עוד התבאר במסכת סוטה שם כשצרו מלכי בית השמונאי זה על זה אמרו⁶¹ – ארוז האיש שילמד את בנו חכמת יונית. וגם בפולמוס כלומר במצור – של טיטוס גזרו שלא ילמד אדם בנו יונית⁶². ולא אסרו אלא חכמת יונית⁶³, ולא לשון יונית⁶⁴.

⁵⁹ שכל הדברים האסורים באכילה מן התורה אף על פי שמותרים בהנאה, אם הוא דבר המיוחד לאכילה אסור לעשות בהם סחורה או להלוות עליו, ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו גוים אסור, דכתיב בהו בשרצים [ויקרא יא, יא] ושקין יהיו לכם, ואמרו ז"ל [פסחים כג ע"א] יהיו בהווייתן יהו, כלומר לא יהיו לך עסק עמהן אפילו בסחורה, ומכאן נלמד לאסור כל דבר המיוחד לאכילה שאסור בסחורה, כגון נבילות ושאר דברים האסורים.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד יז

⁶¹ בגלל מעשה שהיה הורקנוס מבחון ואריסטובלוס מבפנים, ובכל יום ויום היו משלשלים בקופה – מבפנים לאותם שבחון – דינרים והיו מעלים להם תמידים, היה שם – מבפנים – זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, לעז להם בחכמת יונית, ואמר להם כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרים בידכם, למחר שלשלו דינרים בקופה והעלו להם חזיר, ונודעוהו ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, באותה שעה ארוז האיש שילמד את בנו חכמת יונית

⁶² ושתי גזירות הן, שהרי טיטוס היה בזמן החרבן, ומלכות בית השמונאים קדמה לו הרבה, אלא שבתחילה – במצור הורקנוס ואריסטובלוס – גזרו על חכמת יונית ולא קיבלו הציבור עליהם, ולבסוף בפולמוס טיטוס קיבלו, או שבתחילה לא אמרו אלא ארוז, ואילו רצה אדם לעמוד בארוז לא היה נקרא עברייין, ולבסוף אסרו בגזירה דרבנן, או שלבסוף גזרו לגדות ולרדות על כך. ועיין תוס' ב"ק פב ב ד"ה ואסור ומנחות סד ב ד"ה ארוז, תוס' הרא"ש סוטה שם, ר"ש פאה פ"א מ"א שבתחילה לא קבלו, שמ"ק ב"ק שם בשם הר"י ישעיה, ועי' מהרש"א בח"א למשנה סוטה שם, ותפ"א"י שם אות נג תי' אחרים.

⁶³ עיין שו"ת הריב"ש סימן מה מה נראה שאין הספרים ההם בכלל גזרה זו שאם מצד שהם כתובים בלשון יוני הלשון לא נאסר וכלם היו בקיאיין בו. ואדרבה אמר (במגילה יח) לעז יוני לכל כשר. ואם מצד החכמה בעצמה מהו זה שלעז להם הזקן ההוא, ולכן נ"ל שחכמת יונית היא לדבר בלשון יוני בחידות ובלשון סתום שלא יבינו אותו ההמון רק אותם שלמדו והורגלו באותן החידות. אמנם ספרי הטבע המפורסמים לא מן השם הוא זה אבל ראוי לימנע מהם אם הם מתאמצים לעקור עקרי תורתנו הקדושה. ובפרט שני עמודי התוך אשר היא נכונה עליהם שזהו חרוש העולם והשגחת השם יתברך בפרטי המין האנושי. והם מביאים ראיות ומופתים לפי דעתם לקיים קדמות העולם ושהוא מחוייב מן השם יתברך כמו שהאור מחוייב מן השמש והצל מן האילן ואין יכולת לשם יתברך לשנות דבר מטבעו ולא להאריך כנף הזבוב ולא לקצר רגל הנמלה, כמו שאין יכולת בשמש לשנות האור הנמשך ממנו ולא האילן הצל.

⁶⁴ שחכמינו אף החשיבו אותה יותר משאר לשונות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

י"א שאין ספק שכבר אבדה חכמה זו, ולא נשאר ממנה אפילו מעט⁶⁵, וי"א⁶⁶ שהכמת יונית היא הפילוסופיה היוונית, ואסרו ללמדה מפני שמושכת לבו של אדם והורסת הרבה מפינות הדת.

לקרובים למלכות התירו לספר בחכמת יונית.

בחכמות העולם⁶⁷ אסור לעסוק שנאמר ודברת בם שלא תערב עמהם דברים אחרים, ואפילו מי שלמד כבר כל התורה כולה שמא יאמר למדתי חכמת ישראל אלך ואלמוד חכמת אומות העולם, תלמוד לומר ואת חקותי תשמרו ללכת בהם אין לך רשות ליפטר מתוכם, ואין צריך לומר תלמיד חכם שחייב לקיים והגית בו יומם ולילה ממש, יצא ויבדוק שעה שאינה מן היום ולא מן הלילה ויעסוק בהם, ומכל מקום באקראי מותר לתלמיד חכם ללמוד בשאר חכמות שיוכל ללמוד מתוכם דברי תורה ויראת שמים ודרך ארץ אבל לא שאר העם⁶⁸.

ובלבד שלא יהיו ספרי מינים שהם ספרי הפלסופים מאומות העולם, שהיו מינים וכופרים בהשגחה ובנבואה, שאסור לקרות ולעיין בהם כלל אפילו באקראי, ואפילו ללמוד מתוכם איזה מוסר ויראת שמים, ולכן גם כשדבריהם הובאו בספרי ישראל צריך ליזהר מהם, ועליהם אמרו חכמים שהקורא בספרים החיצונים אין לו חלק לעוה"ב, ולא עסקו בהם מקצת חכמי דורות שלפנינו אלא כדי להשיב עליהם ולחזק דתינו, והשעה היתה צריכה לכך לתשובת המינים מאומות העולם, שהיו בדורותיהם מתוכחים עם ישראל, מה שאין כן בדורות אלו.

⁶⁵ פיה"מ שאין, והוא לשיטתו שחכמת יונית האמורה כאן היתה ברמיזה, כמו "לשון חכמה", שפירושו לדבר בלשון דברי חידות ורמזים, שהיו מדברים בלשונות שמשמעותם אחרת מכפי כוונתם, בחידות, והיו נושאים ונותנים בהם כל מה שירצו, ונקראת אותה חכמה חכמת יונית, והיוונים היו רגילים בה, או שספר שחובר בחכמה זו נכתב על ידי יווני, וחכמות רמיוזות אלו בלבד הוא שאסרו מפני מעשה שהיה, וכן בשמ"ק ב"ק שם בשם גאון; רש"י מנחות שם ד"ה חכמת יונית – רמיוזות, פה"מ"ש להרמב"ם סוף סוטה. ועי' עבודת הקודש: תכלית, פמ"ז.

⁶⁶ עי' ספר הירח לר' אבא מרי פי"ג, ומנחת קנאות לנ"ל מכתב צג, ועבודת הקודש חלק התכלית פמ"ז ויז. וכ"מ במאירי ב"ק פג א ובהקדמת ס' מלמד התלמידים לר"י בר אבא מרי ובמדרש שמואל לאבות שם בשם פי' הר' ישראל.

⁶⁷ רמ"א יו"ד ד, שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ג סעיף ז

⁶⁸ ועיין שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן פב הנה ידוע לעולם התורה מה שדברתי הרבה פעמים לפני בני התורה בענין למודי חול אשר לבני תורה וגם לבני הישיבות הקדושות אשר ראויין להתגדל שם בתורה וביראת ה' מהורה הרי עצם למודי חול אף כשליכא למודי כפירה וגם לא תערובות נשים, הוא איסור דמניחין חיי עולם שהוא איסור אף לאחר שנתגדלו בתורה במדרגה גדולה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

